

УДК 159.955-043.83:378:37.091.12.011.3-051(045)

Є.М. Говоров

РОЛЬ ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ У ФОРМУВАННІ КОМПЛЕКСУ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

У статті аналізується роль технічної діяльності та технічної творчості у системі професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників.

Автор розглядає фактори які впливають на формування комплексу якостей, притаманних та необхідних майбутньому викладачу технологій.

Зокрема автор статті підкреслює важливість розвитку елементів творчості та розглядає методика розвитку творчих здібностей як не від'ємну ланку по формуванню комплексу професійних якостей майбутніх педагогічних працівників. В цьому контексті автор наголошує що творча діяльність особливо важлива для майбутніх учителів технологій як складова їх професійних компетенцій.

Наприкінці статті автор робить висновки що технічна творчість спонукає до розвитку у людини ряду здібностей, розвиває технічне мислення, та формує ряд професійних якостей. В свою чергу це сприяє формуванню ще більшої системи – професійної культури майбутніх педагогів.

***Ключові слова:** технічна творчість, технічне мислення, технічна діяльність, технічні здібності, розвиток здібностей, професійні якості, професійна підготовка майбутніх педагогів.*

UDC 159.955-043.83:378:37.091.12.011.3-051(045)

Y.M. Govorov

THE ROLE OF TECHNICAL CREATIVITY IN THE FORMATION OF THE COMPLEX OF PROFESSIONAL QUALITIES OF FUTURE PEDAGOGES

The article analyzes the role of technical activity and technical creativity in the system of professional training of future pedagogical workers.

The purpose of the article is the disclosure of the role of technical creativity

as part of the professional training of the future teacher.

In the article the author points out the reasons for weak practical training of contemporary students and gives recommendations on the general directions of development of their technical creativity, which would be suitable for any higher educational institution of Ukraine.

The author examines the factors that influence the formation of a set of qualities inherent and necessary for the future teacher of technology.

In particular, the author emphasizes the importance of the development of elements of creativity and considers the method of developing creative abilities as not a negative link to the formation of a complex of professional qualities of future teachers. The methodology of the work of the teacher on the formation of creative skills emphasizes the author must contain a number of key components that are considered in the article.

In this context, the author emphasizes that creative activity is particularly important for future technology teachers as part of their professional competencies.

Also, in the article the author examines the qualities of the person who determine the effectiveness of professional activity. He differentiates them into general ones, which are inherent in all occupations and specifically professional, important qualities that are necessary for a successful activity within a particular profession.

In the article the author gives methodical recommendations on the formation of creative skills of future teachers, and lists a number of key components that greatly increase the level of preparedness of future teachers.

Also, the author examines the abilities that play an important role in human life, including the ability to practice.

At the end of the article the author concludes that technical creativity encourages the development of a number of abilities, develops technical thinking, and a number of professional qualities. In turn, it contributes to the formation of an even larger system - the professional culture of future teachers.

Key words: technical creativity, technical thinking, technical activity, technical abilities, development of abilities, professional qualities, professional training of future teachers.

Постановка проблеми.

Аналіз психолого-педагогічних досліджень дозволяє стверджувати, що технічна творчість створює умови для розвитку технічного мислення, а також сприяє придбанню досвіду технічної творчої діяльності, що надзвичайно важливо для майбутнього педагога.

Підготовка сучасного вчителя, який володіє системою глибоких теоретичних знань і практичних навичок, є досить складною у зв'язку з бурхливим розвитком науково-технічного прогресу, широким застосуванням обчислювальної техніки, інформаційних технологій та різноманітного обладнання вітчизняного та імпортного виробництва.

У цій ситуації, особливого значення набуває підготовка висококваліфікованих педагогічних працівників здатних забезпечити реалізацію цільових державних програм підвищення якості робочої сили та готувати молодь до активної трудової діяльності відповідно до високих сучасних вимог. Для цього необхідно створити умови всебічної, якісної підготовки фахівця в освітніх установах.

Одним із недоліків системи вищої освіти нашої держави є слабка практична підготовка студентів. Серед причин, які спричинили цей недолік, є і об'єктивні, і суб'єктивні. До об'єктивних причин слід віднести відсутність у студентів повноцінних технологічних практик на підприємствах і абсолютну незацікавленість в їх організації самих підприємств, а до суб'єктивних причин відносяться недооцінка викладачами ролі в експерименту під час проведення занять, байдуже і недбале ставлення до наочності при викладанні навчального матеріалу та слабке застосування технічних засобів навчання під час читання лекцій та проведення практичних занять, заформалізований характер лабораторних робіт і, нарешті, згорання в вузах науково – технічної творчості студентів.

Перехід до ступеневої вищої освіти та соціально – політичні процеси, які проходять в нашій країні, зумовлюють необхідність якомога раніш включення студента в практичну діяльність. Саме тому розвиток науково-технічної творчості студентів є безумовною запорукою для такої діяльності. Саме ця система виховує в майбутніх спеціалістів високу професійну мобільність, здатність до швидкої адаптації в умовах постійного оновлення техніки і технології, до безперервного самоудосконалення, підвищення своєї кваліфікації та прагнення до творчої праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проаналізувавши досвід вітчизняних та зарубіжних дослідників (Т. Андропова, Г. Александрова, В. Гетта, Л. Єрмолаєва-Томіна, Л. Полетаєва, Г. Сабанєєва, Ю. Столярова, Д. Комского Дж. Брунер, П. Вайнцваєнг, Ж. Піаже, В. Рюгер, Г. Спенсер Халемский Г.), можна зробити висновок, що успішна підготовка фахівців неможлива без безперервного вдосконалення змісту навчальних дисциплін, зокрема розвитку творчих здібностей, технічного мислення, формуючи тим самим комплекс якостей творчої особистості.

Метою статті є розкриття ролі технічної творчості як складової професійної підготовки майбутнього педагога.

Виклад основного матеріалу.

Під поняттям «творчість» слід розуміти процес людської діяльності, що створює якісно нові матеріальні і духовні цінності [8; 11; 16]. Творчість являє собою виниклу в процесі праці здатність людини творити (на основі пізнання закономірностей об'єктивного світу) нову реальність, що задовольняє різноманітним суспільним потребам. У процесі творчості беруть участь усі духовні сили людини, у т.ч. уява, а також здобута у навчанні і практиці майстерність, необхідна для здійснення творчого задуму.

Технічна творчість – вид діяльності, результатом якої є технічний об'єкт, що має ознаки корисності і суб'єктивної (для учнів) новизни; розвиває інтерес до техніки і явищ природи, сприяє формуванню мотивації до навчання [6].

Технічна творчість у сучасній педагогічній думці розглядається як ефективний засіб виховання, цілеспрямований процес навчання і розвитку творчих здібностей у результаті створення матеріальних технічних об'єктів з ознаками корисності і новизни.

Запровадження технічної творчості, як однієї із форми трудової підготовки, розглядали такі науковці як В.Алексєєв, В.Аридін, П.Андріанов, І.Волощук, А.Дубов, Е.Зеєр, В.Качнев, В.Путілін, І.Смагін, Р.Сеульський, Ю.Столяров, В.Розумовський та інші.

Результат творчої діяльності є комплекс якостей творчої особистості, розвиток яких можна розглядати як основні завдання технічної творчості.

Для технологічного спрямування такими якостям є розумова активність, технічне мислення, прагнення добувати знання і формувати уміння для виконання практичної роботи, самостійність у рішенні поставленої задачі, працьовитість, винахідливість, відповідальність та ряд інших якостей.

Виділяючи технічну діяльність як предмет творчості, можна відзначити, що, з'явившись на основі поєднання розумової та фізичної праці, вона є вираженням єдності цих двох соціально обумовлених протилежностей, матеріалізації наукових знань, покликана вирішити в першу чергу утилітарні проблеми суспільства, пов'язані з виробництвом матеріальних благ. Технічна діяльність пояснюється теорією відображення і базується на матеріальній, чуттєво-предметній діяльності, спрямованій на перетворення та створення людиною природного середовища з метою задоволення своїх потреб. [2]. Тобто вона є рушійною силою розвитку всього людства в цілому.

Пізнання навколишнього світу передбачає розвиток здібностей людини у всіх напрямках: теоретичному, практичному та практично-духовному.

Основи технічної творчості, орієнтовані на виховання творчого відношення до праці, повинні сформувати у майбутніх педагогів якісно нове уявлення про трудовий процес, сприяти прискоренню професійного росту.

У результаті пізнання основ технічної творчості робітник, що у виробничому процесі є виконавцем, може побачити у своїй професійній діяльності також роль творця нового – стати раціоналізатором і винахідником. Це у свою чергу дозволить підвищити робітнику як професійну, так і соціальну активність, що у свою чергу приведе до свідомого підвищення продуктивності і якості праці, тобто до результатів праці, що є привабливими і для суспільства, і для особистості [16].

Методика роботи педагога по формуванню творчих умінь повинна містити в собі ряд основних компонентів.

- формування з самого початку навчання професії інтересу до творчої діяльності.

- виховання та постійна підтримка у майбутнього педагога віри у власні творчі сили (принцип опори у вихованні на позитивне).

- спонукання до самостійного одержання необхідної інформації, тобто нових знань.

- розвиток індивідуальної творчої активності шляхом включення в удосконалення технологічних операцій чи об'єкту з метою створення можливості випробувати радість творчості.

- введення в процес підготовки майбутніх педагогів «проблемних ситуацій», що припускають рішення ситуації в скрутних умовах, наприклад, при відсутності того чи іншого інструмента чи устаткування.

- розвивати технічну уяву як основу будь-якої творчості, у тому числі і технічної.

- включення у конструкторську діяльність, що може здійснюватися, наприклад, шляхом залучення в роботу гуртків і клубів технічної творчості, дотримуючи при цьому добровільність їхнього відвідування.

- постійне орієнтування на пошук в технологічному процесі чи виробі «слабких місць», тобто таких його елементів, які можна удосконалити. Формована при цьому критичність мислення обов'язково повинна носити

конструктивний характер – знайшовши недолік, необхідно пропонувати способи його усунення на основі отриманих раніше професійних знань.

Також важливу роль у житті людини відіграють здібності до практичної діяльності. До цієї категорії зараховують організаторські і конструкторсько-технічні здібності.

Технічні – це такі взаємопов'язані здібності, що проявляються незалежно один від одного: до розуміння техніки, оволодіння нею, виготовлення технічних виробів, технічного винахідництва [9].

У процесі організації навчання, спрямованого на розвиток творчих здібностей, велике значення надається загально-дидактичним принципам, таким як: науковість, систематичність, послідовність, доступність, наочність, активність, міцність, індивідуальний підхід.

Всі ці заходи та засоби значно прискорюють та вдосконалюють розвиток професійних важливих якостей і властивостей особистості майбутніх педагогів.

Професійно важливими є якості особистості, що визначають ефективність професійної діяльності.

Розрізняють загальні для всіх професій і конкретно професійні важливі якості, які необхідні для успішної діяльності в рамках певної професії.

До загально професійних якостей відносяться такі як: відповідальність, уважність, сумлінність, працездатність, надійність у роботі, дисциплінованість і ін.

До конкретно професійних якостей відносять сукупність притаманних саме цій професії якостей та властивостей, наприклад у педагога такими якостями є: справедливість, вимогливість, уміння співчувати, доброзичливість, дбайливість, чуйність, чесність і порядність, самовладання і витримка, комунікативність і ін.

Отже, щоб підготувати студента до майбутньої педагогічної діяльності, необхідно створити такі педагогічні умови, котрі забезпечували б можливість набуття структурних знань, умінь і навичок практичної роботи, розвивали б

технічне мислення та творчі здібності, забезпечуючи тим самим якісну підготовку висококваліфікованого педагога, здатного до творчої професійної діяльності.

Висновки. Таким чином, з вищезазначеного матеріалу видно, що технічна діяльність та технічна творчість як діяльність значно вищого порядку спонукає до розвитку у людини ряду здібностей та якостей, розвиває технічне мислення, творчі здібності яке в свою чергу є невід'ємною складовою професійної підготовки педагога.

На основі цього можна зробити висновок, що технічна творчість може сприяти формуванню ще більшої системи, а саме професійної культури майбутніх педагогів.

Література:

1. Алексеев В.Е. Организация технического творчества учащихся. – М.: Высш. шк., 1984. – 46 с.
2. Атутов П.Р. Дидактика технологического образования: [книга для учителя]. В 2-х ч. / П.Р. Атутов, В.А. Поляков, П.Н. Андрианов. Ч. 1.; под ред. П.Р. Атутова. – М.: ИОСО РАО, 1997. – 230 с.
3. Гоноболин Ф.Н. О некоторых психологических качествах личности учителя / Ф.Н. Гоноболин. – М.: Изд. АПН РСФСР, 1951. – 153 с.
4. Грозман И.Л. О развитии технического мышления школьников / И.Л. Грозман // Школа и производство. – 1960. – № 2. – С. 17–18.
5. Давыдов В.В. Развитие мышления в школьном возрасте / В.В. Давыдов, А.К. Маркова // Принципы развития в советской психологии. – М.: Просвещение, 1980. – 258 с.
6. Кудрявцев Т.В. О проблемном обучении, как способе умственного развития / Т.В. Кудрявцев. – М.: Просвещение, 1966. – 344 с.
7. Линькова Н.П. Способности к техническому конструированию / Н.П. Линькова // Вопросы психологии. – 1971. – №3. – С. 97–111.
8. Профессиональная педагогика: Учебник для студентов,

обучающихся по педагогическим специальностям и направлениям. – М.: Ассоциация "Профессиональное образование", 1997. – С. 289-296.

9. Прядехо А.Н. Развитие технических интересов и способностей подростков [учебно-методическое пособие] / А.Н. Прядехо. – М.: НИИ трудового обучения и профориентации АПН СССР, 1990. – 218 с.

10. Психология: [учебник для студентов высших учебных заведений]: В. 3-х кн. / Р.С. Немов. Кн. 3: Экспериментальная педагогическая психология и психодиагностика. – М.: Просвещение, ВЛАДОС, 1995. – 512 с.

11. Рубинштейн С.Л. Бытие и сознание / С.Л. Рубинштейн. – М.: Изд-во АН СССР, 1957. – 630 с.

12. Салостин В.Т. Интеграция естественных наук и развитие стиля научного мышления: автореф. дис. на соискание науч. степени док. фил. наук / В.Т. Салостин. – М., 1982. – 35 с.

13. Симоненко В.Д. Основы технологической культуры [кн. для учителя] / В.Д. Симоненко. – Брянск.: БГПУ, 1998. – 268 с.

14. Советский энциклопедический словарь / гл. ред. А.М. Прохоров. – [3-е изд.]. – М.: Сов. энциклопедия, 1985. – 1600 с.

15. Сурин Е.Л. Проблемы восприятия пространства и пространственных представлений / Е.Л. Сурин. – М.: Изд. АПН РСФСР, 1961. – 180 с.

16. Техническое творчество учащихся: Учеб. пособие для студентов пединститутов и учащихся педучилищ по индустр.-пед. спец./ Под ред. Ю.С. Столярова, Д.М. Комского. – М.: Просвещение, 1989. – 223 с.

17. Халемский Г.А. Подготовка молодежи к рационализаторской и изобретательской деятельности. – М.: Высш. шк., 1991. – С. 86-121.